

„Књига за Марка“, Светлана Велимар Јанковић

*„Јунаци космоса што лете на друге планете
прво су седели на ношама, а после су сели у ракете.“*

Дете - Љубивоје Ршумовић

Да ли се детињства Стефана Немање, Растка Немањића, Стефана Уроша Дечанског, Душана Силног, Цара Лазара, Стефана Лазаревића и Краљевића Марка разликују од наших? Шта је то или ко их је то, још са десет, дванаест година, учинио одраслима, великим вођама, јунацима? Одговоре наслућујемо у збирци бајковитих прича „Књига за Марка“ Светлане Велмар Јанковић.

Описујући по једну авантуру из детињства сваког од великих српских краљева и жупана, књижевница прати како ови мали – велики јунаци постају достојни наследници својих очева. Она нам представља њихова осећања, игре, однос са родитељима, браћом, пријатељима, њихов изглед, мане и врлине док су још били деца. „Књига за Марка“ је, уствари, упутство како однети победу над самим собом, како победити страхове, схватити да је дата реч вреднија од живота, разумети друге, разумети свет око себе. Својим тајанственим речима књига осликава корачање према свету одраслих, истовремено лечећи бољке и нашег детињства.

Као и у свим бајкама, тако и у ових седам, наши јунаци живе окружени чаролијама добрих и захвалних животиња, патуљака, добрих вила. Кроз називе прича „Биљка чудотворка“, „Златно јагње“, „Плаветна рибица“, „Дечак и соко“, „Змијска кошуљица“, „Стефаново дрво“ и „Сирото ждребе“ откривамо ко је помогао српским јунацима да седну у своје ракете.

Биљка чудотворка помаже Немањи да спаси медведицу из клопке, златно јагње Растку да припитоми вука, плаветна рибица Урошу Дечанском показује пут кроз пећину, Душан Силни уз помоћ сокола Муње спашава се из руку оптмичара, краљица змија будућем кнезу Лазару доноси срећу остављајући му своју змијску кошуљицу, Стефаново дрво и патуљак помажу Стефану Лазаревићу да се ослободи обруча који стеже његово срце, а сирото ждребе Краљевићу Марку да зароби Турке отмичаре.

Сви српски краљевићи су сами у својим дечачким склоништима научили језик природе. То је била њихова највећа тајна моћ. Само они су били у стању да путем светлости сунца, месеца и звезда у разговору са старим дрветом зачас сазнају поруке из свемира и дубине земље. Могли су да виде и чују оно што други нису били у стању. Разговарали су са птицама, рибама, дрвећем, мравима. Захвална природа их је волела и чувала од зла.

Само такви који су научили да послушкују себе били су у стању да разумеју језик свемира и да створе српску државу и династију, Хиландар на Светој Гори. Могли су да донесу спокојство и доброту где год би пошли, могли су чудом прогледати, постати најмоћнији владари, највећи ратници. Могли су после свих телесних и душевних патњи да учине Београд рајском баштом, српском престоницом.

Данас док ово читам, размишљам о свом детињству, како проводимо време намењено игри, какве су игре које играмо. Тражим одговоре. Да ли је данас могуће сатима посматрати и ослушквати природу? Да ли сам у стању да научим језик природе, животиња? Да ли ћу пронаћи тај тајни састојак који ће од мене направити неустрашивог часног витеза? Помало сам тужан јер схватам колико су реке и шуме далеко.

Краљевић Марко и Немањићи су одлетели на друге планете и сада нам са њих осветљавају пут до наших ракета.

Књигу обавезно треба да прочитају будући краљевићи и њихове принцезе и промисле о речима списатељице: „Живела су та деца давно и друкчије, а ипак се, видећете, нису много разликовала од вас данас. Како је то могуће? Не знам. Али прочитајте и сами закључите у чему је тајна, ако је има.“

Андреј Симонић VI₁

„Књига за Марка“

Светлана Велмар Јанковић је ову књигу написала за свог унука Марка да би му кроз бајковите приче приближила живот средњевековних владара и великана из српске историје. Описујући њихово детињство и одрастање, она им је придодала разне натприродне моћи и митолошке особине како би их литерарно обогатила и учинила занимљивим за читаоце. Они су као деца имали моћ да разговарају са животињама које су их упозоравале на опасности и помагале да се избеаве из невоља. Од њих су стекли наук како да своју храброст, љубав и мудрост употребе у остварењу својих снова и великих животних циљева.

У причи „Биљка чудотворка“ Стефан Немања је као дете много времена проводио играјући се са браћом у шуми. Пошто му је сок из неке травке коју је грицкао дао моћ да разуме говор мрави, сазнао је од њих да се једна медведица са мечићима нашла у замци коју су ловокрадице поставиле. Похитао је са браћом да је избеаве, а она им је после тога, за узврат, спасила животе када су их напали разбојници. Тако је Немања још у детињству стекао врлине као што су храброст и милосрђе.

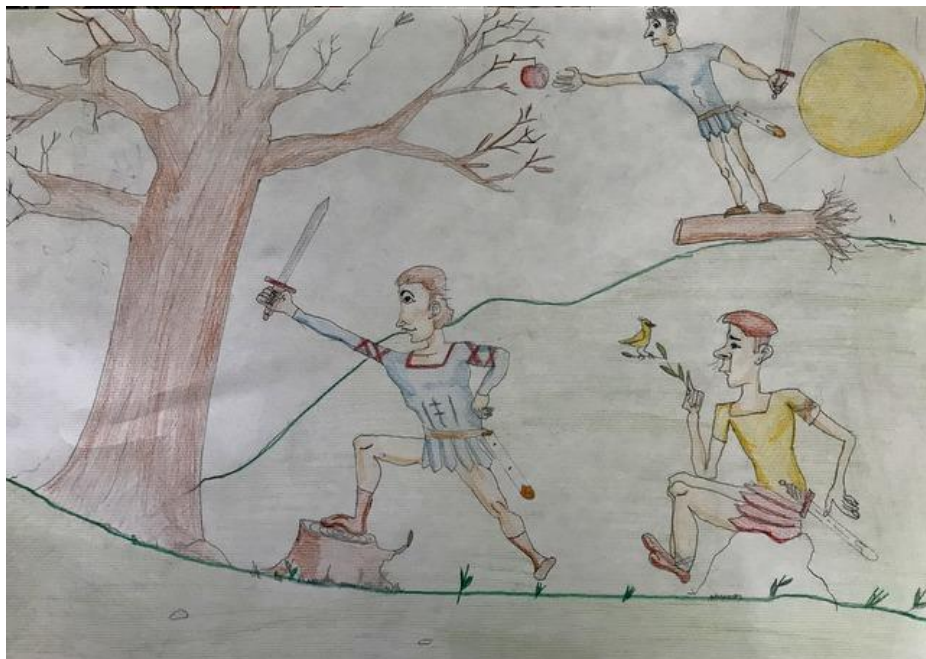
Краљ Милутин је морао да свог сина Стефана Уроша преда на двор татарског кнеза у Бугарској, као залог примирја са Татарима. Стефан је у једном покушају бега нашао пећину са језерцетом где му је једна плаветна рибица дала савет који му је помогао да се једног дана избеави и врати кући. Касније је постао краљ Стефан Дечански који нам је оставио Дечане, најлепши српски манастир. Цар Душан је уз свог оца Стефана Дечанског растао у заточеништву на двору византијског цара Андроника II. Дружио се са соколом којега је добио на поклон од оца и није се од њега раздвајао. Соко му једном приликом помогао да се одбрани од разбојника који су га напали.

Кнез Лазар је имао за пријатеље змије које су му спасиле живот. Кнез је од тада носио на грудима змијску кошуљицу која га је штитила, али је она нестала уочи Косовске битке. Син кнеза Лазара деспот Стефан Лазаревић је као дете у шуми пронашао своје дрво и поверио му свој проблем. Тамо је срео једног патуљка који му је рекао да ће од њега постати један велики витез и ратник али да никада не потцењује слабије од себе.

Последња прича говори о томе како је Марко Краљевић нашао свог легендарног коња Шарца. Једнога дана пронашао је сирото ждребе крај угинуле мајке и довео га је у своје скровиште. Ту га је неговао и сачувао од страшних киша које су данима падале. Турци који су повремено упадали у српске земље и отимали српску децу ухватили су Марка, везали су му руке и ноге, али ждребе му је помогло да одвеже конопце и ослободи се.

Моја омиљена прича је она која, као и многе народне легенде, прича о Светом Сави и вуковима. У причи „Златно јагње“, мали Растко, најмлађи син Великог Жупана Немање, ноћима није могао да спава у страху слушајући вукове како завијају око замка. Једне ноћи је уснио златно јагње, симбол Христовог страдања, које му је открило како да снагом духа победи страх и укроти вука. У томе је и успео, а потом је одрекавши се владарске титуле и почести, кренуо кроз живот Христовим путем и постао светитељ.

У својим бајковитим причама Светлана Велмар Јанковић нам је на занимљив начин дочарала детињство српских великана у средњем веку. Иако је њихово време било сасвим другачије него наше, много теже и суровије и препуно опасности од разбојника турских и татарских освајача, ми их осећамо као другаре са којима бисмо се и данас могли радо играти и дружити.

„Љубим те“, Слађана Бајчић

Реч „љубав“ је саздана од „љубити“, а то је некада значило волети. Ако вам је тешко да изговорите „волим те“, онда говорите „љубим те“.

Управо то „Љубим те“ као светионик води главну јунакињу кроз лавиринт пубертета. Али како је могуће да једно „Љубим те“ има такву моћ? Ауторка Слађана Бајчић нам то открива причајући нам причу о одрастању четрнаестогодишње Нине у немачком граду Франкфурту, у који се са родитељима и млађим братом Филипом досељава из Београда.

Одлазак из Београда у овај хладни град дешава се убрзо после њој најлепшег, „најтоплијег“ летовања на Златибору где се по први пут одистински заљубљује у петнаестогодишњака Џонија. Одваја се од оних које воли, од школе, друштва, града, земље у којој је одрасла. Сви јој недостају и јако је бесна на своје родитеље.

Џонију, баки Види, најбољој другарици Мили, Сари, не стиже ни да каже колико их воли, љуби. Сада им то свакодневно саопштава комуницирајући са њима путем друштвених мрежа. Сваку поруку упућену њима обавезно завршава реченицом „Љубим те.“ Топлота тих магичних речи некако учини да сви они одједном буду ту поред ње у Франкфурту. Са њима лакше пролази кроз развод својих родитеља, побеђује стах од нове средине, од првог дана у новој школи и од свих тих заинтересованих погледа.

Њихова љубав, сазнање да су негде ту, сачуваће је од хладног немачког ветра, сачуваће је да се не изгуби. Али било је потребно веровати, а Нина је веровала у снагу љубави. Веровала је у љубав на даљину. За једну школску годину у њој непознатој земљи и међу непознатим људима који говоре другим језиком, Нина ће успети да „одрасте“, да постане призната од других и закорачи у свет одраслих.

Добиће одговоре на питања као што су: Зашто особе које кажу да се воле, често заврше раздвојене? Зашто се бракови завршавају? Зашто постоје сломљена срца?

Одбациће удварање Михаела - Француза широких рамена у кога су заљубљене све девојчице из школе и одбраниће своју љубав према Џонију, дечаку који је желео да што пре одрасте и оде из очеве куће, који је бринуо о себи и оцу дилеру и зависнику од дроге.

Нина ће током прве школске године поново пронаћи своју нову „породицу“ и кроз дружења са другим људима научити да не треба брзоплето доносити суд о другима.

На крају романа по доласку за Ускршње празнике у Београд, Нину на аеродрому дочекују они којима је стално писала „Љубим те“ и заједно крећу „према излазу, ка новом лету, новим догађајима и можда неким новим љубавима.“

Читајући књигу одрастао сам заједно са главном јунакињом. Заједно смо избегавали туђа неразумевана, борили се за своје место у друштву, чували се да се не изгубимо у тој потрази за топлином, за љубављу. На крају треба признати да сви ми желимо да будемо вољени.

Да ли сте неком рекли да га волите? Да ли иначе то говорите? Не? Никад? Време је да почнете.

„Волим те“ или „Љубим те“, није битно, све је то љубав.

Књигу препоручујем свим девојчицама и дечацима пубертетлијама, као и њиховим родитељима.

Андреј Симонић VI₁